

ORTAKÖY-ŞAPINUVA 2015 YILI KAZI ÇALIŞMALARI RAPORU

Başkanlığında yürütülmekte olan Ortaköy-Şapinuva 2015 yılı çalışmaları 13.07.2015 tarihinde başlamış, 20 Ekim 2015 tarihinde sona ermiştir.

Ortaköy-Şapinuva Hitit şehrinde 2015 kazı dönemi çalışmaları kazı, konservasyon, restorasyon, jeofizik ve çevre düzenlemeleri olarak gerçekleştirilmiştir.

Kazı Çalışmaları

2015 kazı sezonunda Tepelerarası Bölgesinde, D binasının kuzeydoğusunda işlikler açması olarak adlandırdığımız “G Alanı” ve “E alanının batısı” olmak üzere iki alanda; Ağılönü Bölgesinde Taş Döşem’in güneyinde kazı çalışmaları yürütülmüştür.

Tepelerarası Bölgesinde ilk olarak D Binasının kuzeydoğusunda G alanı (işlikler) olarak adlandırdığımız alanda çalışmalara başlanmıştır. 2014 kazı sezonunun son günlerinde başlayan buradaki çalışmalara 2015 sezonunda devam edildi. Bu çalışmalara başlamadan önce bu 4 açmanın temizliği yapıldı. Daha sonra 4 no.lu açmada kil tabakasının hafifçe alınmasına başlandı. Kil tabakasının bitimine yakın ilk buluntular gelmeye başladı. Bunlar parçalar halinde pota parçaları ile kalıp olarak yorumladığımız malzemelerdi.

Batı yönündeki 4 no.lu açmada karşılaştığımız bol miktardaki bronz parçaları, kalıplar ve pota parçaları hemen yakınımda bu malzemeler ile ilgili bir yapının ya da yapıların olduğunu düşündürmüştür. 3 no.lu açmada derinleşmeye karar verilmiştir. Bu açmada da benzer malzemeler derinleştikçe artarak karşımıza çıkmıştır. Açma kenar yüzeylerinin incelenmesinde güney ve kuzey yüzeylerde güneybatı kuzeydoğu istikametinde bir hattın açmanın içinden geçerek bir sınır belirlediği görülmüştür. Bu hattın batı kısmında yangın, enkaz görülürken doğu tarafında durgun bir kil tabakası bulunmaktadır. Buda bize örtme işleminin yalnızca enkazı kapsamadığını burada belki de sonradan yapıldığı anlaşılan D binasının inşa edilmesiyle kapsamlı bir çevre düzenlemesi yapıldığını göstermektedir.

25 m²'lik açma içinde hiçbir mimari ize rastlanmaması oldukça ilginçtir. Açmanın kuzeybatısında kil yığıntı içine açılmış iki adet ocak ile karşılaşmıştır. Bölgede karşımıza çıkan tamamlanmayan körük parçalarına bakarak 7 veya 8 tane körüğün varlığını söylemek mümkündür.

3 no.lu açmanın kuzeyinde açılan 5 no.lu açmada tarla toprağı kaldırıldıktan sonra açmanın güney yönünde yanık toprak var iken kuzey yönünde sarı kireçli bir toprak ile karşılaşıldı. 1 m. derinliğe kadar açmanın batı duvarının ortasından güneydoğu köşeye uzanan bir taş dizisi ortaya çıktı. Taşlar 15-20 cm. çapında dere çakılı karışık kırma taşlardır. Tek sıra dizilmişlerdir. Hemen arkasındaki sarı toprağın ise bol kireç katkısı ile özel hazırlanmış bir kil olduğu açıktır. Taş dizisinin güney tarafında ise bol küllü ve içinde bolca seramik malzeme bulunan yanık bir toprak görülmüştür. Bu taş dizisini takip etmek ve kil dolguyu anlayabilmek maksadı ile yanda yani batıda 6 no.lu açmada çalışılmıştır. Özellikle 5 ve 6 no.lu açmalardaki taşla çevrilmiş ocaklar ve yoğun şekilde kül ve yangın içinde gelen kap-kacak buradaki üretimle ilgili olarak kullanılan malzemeler olmalıdır.

7 no.lu açmada -1 m. derinlikte sarı dolgu ile karşılaşmıştır. Daha sonra 8 no.lu açmaya geçildi. 8 no.lu açmada yanık ve küllü toprak içerisinden çok az miktarda birbiriyle ilişkili olmayan seramik geldi. Yanık ve küllü toprağın altından sarı kil gelmiştir.

2 no.lu açmanın batısında yer alan 9 no.lu açmada yanmış kerpiç parçalarına ait döküntüler -15 cm. derinlikten itibaren açmanın tümüne hakimdir ve derinleşildikçe kerpiç miktarının arttığı görülmüştür. Fakat açmanın genel özelliği yoğun miktarda rastlanan kerpiç döküntüdür. Çeşitli derinliklerde curuf parçalarına ve bronz objelere rastlansa da bu açma diğerlerinden tümüyle farklılık göstermektedir. Açmada en son ulaşılan derinlik 2 m.dir. Bu seviyede dahi hala yoğun miktarda yanmış kerpiç parçaları ve yanık toprak gelmeye devam etmektedir.

9 no.lu açmada karşılaşılan kerpiç döküntünün devam edip etmediğini anlamak için açmanın doğusunda yeni bir açmada çalışma başlatılmıştır. 12 no.lu açmada, açmanın henüz tarım toprağı seviyesinde kerpiç parçalarına rastlanmıştır. -120 cm.ye gelindiğinde ikiye bölünen açmanın kuzey yönünde derinleşmiştir. Kuzey doğuda 9 no.lu açma ile benzerlik gösteren toprak, batıya gidildiğinde tekrar işlikler açmasının genel yapısı olan sarı killi toprağa dönmüştür. Bu topraktan seramik dahil hiçbir malzeme gelmemiştir.

13 no.lu açmada doğu yönünde çalışılan bir alandır. Açma duvarında yanık izleri görülmüştü

r. Sarı ve kireçli bir toprağa sahip olan 3 no.lu açmanın hemen doğusunda açma kesitinde görülen yangın tabakasını takip etmek için açıldı ama üst seviyelerdeki yanık tabakası burada da yerini sarı kireçli toprağa bırakmıştır.

Bu alanda yapılan çalışmalarda sarı ve killi toprağın içinde bol miktarda malzeme ile karşılaşıldı. Bu malzemeler körükler, üfleçler, taş kalıplar, keskiler, spatüller, örs, çiviler, teller, yüzükler, bızlar, kalıplar ve çok sayıda çanak çömlektir. Sarı kil toprak içine gömülmüş körükler etraflarında ocaklar ve potalar, pota parçaları burada ele geçen bol miktarda metal buluntu buranın metal üretimi ile ilişkili olduğunu akla getirmektedir. Yine buranın bir takım çevre düzenlemeleri neticesinde sarı ve kireçli bir malzeme ile doldurulduğunu ve bu alanın kuzeye doğru yükseltildiğini ve birkaç kez bu alanın kullanıldığını söylemek mümkündür.

Tepelerarası bölgesinde bir diğer çalışma alanımız ise, E Binası Batısı olarak adlandırdığımız alandır. Bu alan işlikler açmasının 19-20 m. kuzeydoğusunda yer almaktadır. Bu alan 2014 yılında yapılan jeofizik çalışmaları sonucunda yoğun anomalilerin görüldüğü ve kazı önerisi yapılan bir alandır. 4 adet 5x5'lik açmada çalışmaya karar verildi. Kuzey güney yönünde açılan bu açmalar doğudan başlatılarak 1,2,3,4 numaraları verilmiştir. Bu alanda önce 4 no.lu açmada çalışmaya karar verildi. Tarla yüzeyinden -30, -40 cm. kadar derinlikte yanmış kerpiç parçaları ve yanmış kırmızı toprakla karşılaşıldı. Daha sonra 3 no.lu açmada çalışmaya başlandı. Bu açmada da yine aynı seviyede -30, -40 cm.de arazinin meyline göre derinleşildi ve yanmış kerpiç parçaları ve yanık toprakla karşılaşıncı buradaki çalışmaya da ara verildi. Aynı yöntem 1 ve 2 no.lu açmalarda da uygulandı. 1 no.lu açmada -50 cm. derinlikte taşlara rastlandı. Çalışmalarımız biraz daha ilerleyince bu taşların bir duvarın üst sırası olduğu anlaşıldı.

2 no.lu açmada ise -30 cm. derinlikte muhtemelen bir sekinin üzerine konulmuş olan çok sayıda çanak çömlek ile karşılaşıldı. Çok sayıda küçük testi, sivri dipli büyük testiler, çift kulplu çömlekler, tabaklar geldi. Buradaki çalışma ilerledikçe bu malzemelerin duvarın hemen bitişiğindeki bir sekinin üzerinden düştükleri anlaşıldı. Duvara bitişik şekilde karşımıza çıkan seki tek sıra halinde taşların dizilmesiyle oluşturulmuştur. Bu 4 açmanın bulunduğu alanda 1 no.lu açmadan başlayarak duvar takibi yapılmaya başlandı. Bu duvarlar kırma taşlardan meydana getirilmiş ve yer yerde iri dere çakılları kullanılarak oluşturulmuştur. Yalnızca 4 no.lu açmada muhtemelen bir önceki evreye ait olan iki blok taş duvarda kullanılmıştır. Duvar kalınlıkları genel olarak 60 cm. fakat yer yer kaymalardan

dolayı 70 cm.de olabilmektedir. Duvarları tespit ettikten sonra taban takibi yapılmıştır. Taban takibi yapılırken pise duvar akıntıları ile karşılaşıldı. Açığa çıkarılan bu duvarların altında muhtemelen önceki evreye ait olan pise duvarın kalıntıları görülmektedir.

Bu alandaki buluntular arasında yine kalıp parçaları, işlenmiş kırık obsidyen parçaları da ele geçirilmiştir. Bu alandaki 4 no.lu açmanın kuzey batı köşesinde duvarın hemen bitişiğinde - 110 cm. derinlikte 100 cm. çapında bir ocakla karşılaşıldı.

E Alanı Batısı 1 no.lu açmada seramikten yapılmış duvar içine yerleştirilmiş, akaçlama amaçlı bir künk tespit edilmiştir.

Kalıplar ve seramikler (çift kulplu çömlekler, sivri dipli testiler, testicikler, tabaklar votiv kaplar), bronz balta, styluslar bu alandaki buluntular arasında yer almaktadır.

Tepelerarası bölgesinde D Binasının Kuzeydoğusunda bu sezon için çalışılan alanlarda ele geçen malzemeler (potalar, bronz malzemeler, curuflar, körükler, obsidyenler) bu alanın bir işlikle ilgili olduğunu göstermektedir. Fakat bu alanda yaptığımız çalışmalar neticesinde herhangi bir mimari ize rastlanmamıştır. Diğer bir çalışma alanımız olan E Alanı Batısı'nda ortaya çıkarılan mekanın fonksiyonuna dair ise şimdilik bir şeyler söylemek için erkendir.

2015 kazı sezonu Ağılönü Bölgesinde sadece Taş Döşem üzerinde 100 MHz ve 400 MHz anten kullanarak jeoradar ölçümleri yapılmıştır. Taş Döşem ve kurban çukurları arasında bulunan alanda sismik kırılma tomografisi (SRT), yüzey dalgasının çok kanallı analizi (MASW) ve elektrik resistivite tomografi (ERT) çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmaların ön bilgisi çerçevesinde, Taş Döşem'in güneyi ile kurban çukurları arasında kalan alanda 1.5x3 m lik bir sondaj çalışması yürütülmüştür. Jeofizik çalışmalarının sonucuna göre 2016 yılında devam edilmesi planlanmaktadır.

Jeofizik Çalışmaları

Kazı çalışmalarının yanı sıra jeofizik (jeomanyetik, jeoradar, ERT, SRT, MASW), çalışmaları yapılmıştır.

Ağılönü alanında bulunan Taş döşem üzerinde 100 MHz ve 400 MHz anten kullanarak jeoradar ölçümleri yapılmıştır. Taş döşem ve kurban çukurları arasında bulunan alanda sismik

kırılma tomografisi (SRT), yüzey dalgasının çok kanallı analizi (MASW) ve elektrik resistivite tomografi (ERT) çalışmaları yürütülmüştür.

Tepelerarası alanında D binasının kuzeydoğusu ve güneydoğusunda manyetik ve jeoradar çalışmaları yürütülmüştür. Çalışmalar öncesinde çalışma alanı ölçüme hazır hale gelmesi adına ot temizliği yapılmıştır. Ölçümler öncesinde hassas GPS kullanılarak ölçüm alanları 10x10 m'lik gridlere bölünmüş ve jeofizik çalışmalar bu gridler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Manyetik verilerden elde edilen ilk sonuçlara göre önem teşkil eden alanlarda jeoradar ölçümleri yapılmıştır. D binası ve 2015 yılı kazı alanı arasında kalan 30x20 m lik alanda sismik kırılma tomografisi (SRT), yüzey dalgasının çok kanallı analizi (MASW) ve elektrik resistivite tomografi (ERT) çalışmaları yürütülmüştür.

Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları

2015 Kazı sezonu sonucunda ele geçen 201 envanterlik eser üzerinde restorasyon ve konservasyon çalışmaları yapılarak Çorum Müzesi'ne teslim edilmiştir. Etüdlük eserler üzerinde de restorasyon ve konservasyon çalışmaları yapılmış ve Müze deposunda bulunan bu etüdlük eserlerin 2016 yılında da gerekli izinler alındığı takdirde çalışmalarına devam edilmesi planlanmaktadır. Ayrıca açığa çıkarılan mimari yapılar üzerinde de konservasyon ve iyileştirme çalışmaları yapılmıştır.

Çevre Düzenlemesi

Kazı alanı çevresindeki tel örgü ve çitlerin bakımı, sağlamlaştırılması ve yer yer bozulan tel örgünün ve direklerin değiştirilip yenilenmesi yapılmıştır. Tepelerarası, D Binası çevresinde suların birikmesinin önlenmesi için drenaj çalışması yapılmıştır. Ayrıca, Ağılönü Bina 1-2'nin etrafında da benzer şekilde drenaj çalışması yapılmıştır. Ayrıca her kazı sezonunda olduğu gibi Ağılönü ve Tepelerarası bölgelerinde de ot temizliği ve ilaçlama çalışmaları yapılmıştır.